

ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนและคำคมไทย-ลาวเกี่ยวกับบทบาทสตรี
ที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์
A comparative study of Thai and Laos Idioms and Quotes
about Women's roles In Southeast Asian Writers Award
Literatures.

ปทุมวดี ล้าเลิศ¹

Patumvadee Lumlert

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบทบาทสตรีจากสำนวนที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว 2. ศึกษาบทบาทสตรีจากคำคมที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว โดยศึกษาเอกสารแบบเจาะจงจากวรรณกรรมซีไรต์ 9 เรื่อง ได้แก่ วรรณกรรมซีไรต์ของไทย 4 เรื่อง คือ เราหลงลืมอะไรบางอย่าง (2551) แดดเข้ร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ (2554) ลับแล แก่งคอย (2552) ไล่เดือนดาบอดในเขาวงกต (2558) และวรรณกรรมซีไรต์ของลาว 5 เรื่องคือ อาณาจักรบินบน (2557) แหวนคำ (2560) ไฟดับไม่สิ้นแสง (2552) สายเลือดเดียวกัน (2550) สายน้ำไม่ไหลกลับ (2558) ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามแนวคิดบทบาทของสตรีไทย-ลาว ที่ปรากฏในการใช้สำนวน และคำคม โดยพรรณนาอธิบายตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสตรีในวรรณกรรมซีไรต์ที่วิเคราะห์ผ่านสำนวนและคำคมไทย-ลาว แสดงบทบาทที่สำคัญของสตรีไทย-ลาว ที่เหมือนกัน สตรีในฐานะแม่ สตรีในฐานะภรรยา สตรีในฐานะผู้ได้รับการดูแล (ลูกสาว, น้องสาว) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ และสตรีในฐานะเหยื่อของสังคม แสดงให้เห็นความคล้ายคลึงของสตรีไทย-ลาว คือ สตรีในฐานะแม่ และสตรีในฐานะภรรยา ตามหลัก 3 ดีของไทย-ลาว คือ แม่ที่ดี ภรรยาที่ดี และพลเมืองที่ดี ซึ่งเป็นความคาดหวังของต่อสังคมที่มีต่อสตรีทั้งในวรรณกรรม และชีวิตจริง

คำสำคัญ: สำนวน, คำคม, บทบาทสตรีไทย-ลาว, วรรณกรรมรางวัลซีไรต์

¹อาจารย์ประจำ หลักสูตรภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, อีเมล: zinczinc1957@gmail.com

Full-time Lecturer, Program of Thai Language for Communication for Foreigners, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: zinczinc1957@gmail.com

Abstract

This research aims to: 1. A study of the role of women from idioms in Thai-Lao series literature. 2. Study the roles of women from quotes that appear in Thai-Lao series literature. which have studied a specific book (Novels and short stories) they are 9 S.E.A. Write literatures, including Thai 4 books: We Forget Something (2008), The Morning Sun is Too Hot for Coffee (2011), Laplae Kaeng Khoi (2009), Blind Earthworm in the Labyrinth (2015) and Lao 5 books: Kingdom of Bin Bon (2014), Ring Kham (2017), Lights out without the end of lights (2009), The Same Blood (2007), The Return River (2015) and analyzed according to the theory of criticism literature on women roles , Idiom, Quotes and descriptive by qualitative research principles

The results of the research found that the role of women in SEA Write literature analyzed through Thai-Lao idioms and sayings. Show the important roles of Thai-Lao women who are the same, women as mothers, women as wives. women as who are taken care of (Daughters, Sisters) women as men's victims and women as victims of society showing the similarities and similarities of Thai-Lao women is women as mothers and women as wives according to the Thai-Lao Three Good Principles: a good mother, a good wife, and a good citizen, which is the expectation of society towards women both in literature and in real life

Key words: Idioms, Quotes, Thai and Lao Women's roles, The Southeast Asian Writers Award Literatures

1. บทนำ

วรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีเกี่ยวกับนวนิยาย เรื่องสั้นโดยทั่วไปนั้นจะมีองค์ประกอบที่ผสมผสานกันอย่างได้สัดส่วนจนกลายเป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์ ได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศ ซึ่งนับได้ว่า ตัวละคร ตัวละครสตรี เพราะตัวละครสตรีสะท้อนภาพลักษณ์ของความงาม ความเป็นแม่ ภรรยา และบุตรสาวอันเป็นที่รักของบุรุษ โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันสตรีมีบทบาทมากขึ้น ทำให้วรรณกรรมปัจจุบัน อย่างเช่นวรรณกรรมซีไรต์ มีการพูดถึงบทบาทของสตรีผ่านสำนวนและคำคมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (อรทัย เพ็ญยุระ, 2561, น.54-55) เพราะสมัยโบราณสตรีลาวมีบทบาทและหน้าที่ที่ถูกกำหนดผ่านความกตัญญูในวัยเด็กสตรีไม่มีอำนาจใดในครอบครัวชีวิตถูกลิขิตโดยบุพการีและบิดามารดา ภายหลังเมื่อการเข้ามาของไม่มีความเสมอภาคแท้จริงในทางปฏิบัติ ดังปรากฏในคำขวัญสตรีลาวที่ว่า 3 ดี 2 หน้าที่ โดย 3 ดี คือ (1) พลเมืองที่ดี (2) แม่ที่ดี (3) ภรรยาที่ดี และ 2 หน้าที่ คือ (1) ใช้แรงงาน (2) สร้างครอบครัวสังคมนิยมยุคใหม่ แสดงให้เห็นว่าสตรีลาวต้องมีบุรุษปกป้องโดยผ่านการแต่งงานเมื่อสามีตายก็อยู่ภายใต้การดูแลของลูกชาย ดังจะเห็นได้จากวรรณกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์รวมถึงบทวิจารณ์ต่าง ๆ “ศาสนาพุทธในลาว สถานภาพของบุรุษดูสูงกว่าสตรี เพราะบุรุษสามารถบวชและรับการเล่าเรียนอย่างเต็มที่ ทำให้สตรีทั่วไปมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่า แม้ว่าจะเปลี่ยนมาเป็นระบบสังคมนิยม สตรีก็ยังตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย” (ธารทิพย์ ไกรธฤทธิ์. 2546, น.11) ซึ่งคล้ายคลึงกับสังคมพุทธศาสนาในอาเซียนและไทยสมัยโบราณ นอกจากนี้เรื่องสั้นเรื่องแหวนคำมีการใช้ภาษาหรือคำลาวบางคำคล้ายกับคำไทยทางภาคอีสานซึ่งมีลักษณะการใช้ภาษาที่เรียบง่ายอ่านและเข้าใจได้ทันทีที่มีความชัดเจน และมีสำนวนภาษาลาวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ แต่การใช้สำนวนลาวหลายสำนวนก็เหมือนหรือใกล้เคียงกับสำนวนไทย

วรรณกรรมลาวมีความคล้ายคลึงกับวรรณกรรมไทยค่อนข้างมาก เพราะมีความใกล้ชิดกันทางสังคมและวัฒนธรรม วรรณกรรมส่วนใหญ่มีกลวิธีการนำเสนอ ในด้านการใช้สำนวน ภาษา และภาพสะท้อนสังคม วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันเพียงแต่วรรณกรรมลาวจะสะท้อนสภาพสังคมและวิถีชีวิตในชนบทที่ได้รับอิทธิพลจากความเจริญทางเทคโนโลยีและการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ขณะที่วรรณกรรมไทยเน้นการนำเสนอผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมจากลัทธิบริโภคนิยม และของข้อมูลข่าวสารจนทำให้ชาวไทยปรับตัวให้เข้ากับบริบทดังกล่าว ตลอดจนการนำเสนอปัญหาสังคมในลักษณะที่ชี้ให้เห็นวิกฤตการณ์ของความทันสมัยเป็นสำคัญ ดังนั้นการเปรียบเทียบภาพลักษณ์สตรีไทยและลาวทำให้เข้าใจกลวิธีการนำเสนอภาพแทนและ

ภาพพจน์ของสตรีในวรรณกรรมซีไรต์ลาว ด้วยทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เกี่ยวในฐานะวรรณกรรม
เพศภาวะของสตรี และการใช้คำให้เกิดภาพพจน์เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 ศึกษาบทบาทสตรีจากสำนวนโบราณที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว
- 1.2 ศึกษาบทบาทสตรีจากคำคมสมัยใหม่ที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว

2. วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์สตรีไทย-ลาว ในงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตาม
ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ตัวละครหญิงในวรรณกรรม การใช้
ภาษาภาพพจน์ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสตรี

2.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์และภาพพจน์สตรีจากงานเขียนวรรณกรรม
ซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2560 ทั้งนี้ ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณา
เลือกงานวรรณกรรมซีไรต์ของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เป็นเรื่องสั้น
และนวนิยายที่มีการใช้สำนวนและคำคมเพื่อนำเสนอบทบาทสตรี รวม 9 เล่ม ได้แก่

2.2.1 วรรณกรรมไทย จำนวน 4 เรื่องและวรรณกรรมลาวจำนวน 5 เรื่องประกอบด้วย
จำแนกเป็น

(1) วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น จำนวน 2 เล่ม ดังนี้ “เราหลงลืมอะไรบางอย่าง” ของ
วัชระ สัจจะสารสิน (2551) “แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ” ของจเด็จ กاجرเดช (2554)

(2) วรรณกรรมประเภทนวนิยาย จำนวน 2 เล่ม ดังนี้ “ลับแล แก่งคอย” ของอุทิศ
เหมะมูล (2552) “ใส่เดือนดาบอดในเขาวงกต” ของวีรพร นิติประภา (2558)

2.2.2 งานเขียนวรรณกรรมซีไรต์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 5 เล่ม
จำแนกเป็น

(1) วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น จำนวน 2 เล่ม ดังนี้

“อาณาจักรบินบน” ของสมสุข สุขชะหวัด (2557) “แหวนคำ” ของสมใจ จันทะวง (2560)

(2) วรรณกรรมประเภทนวนิยาย จำนวน 3 เล่ม ดังนี้

“ไฟดับไม่สิ้นแสง” ของ คำแสง สิ้นทอง (2552) “สายเลือดเดียวกัน” ของดวงไซ หลวงพะสี (2550) “สายน้ำไม่ไหลกลับ” ของพอนสหวัน พันทะวีจิต (2558)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาพลักษณ์ และกลวิธีการใช้ภาษาที่สื่อภาพพจน์ ของตัวละครสตรีในวรรณกรรมซีไรต์จากประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งสิ้น 14 เล่ม ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์

2.3.1 บทบาทสตรี ได้แก่ฐานะของสตรีที่ปรากฏในมิติทางสังคมไทย และลาวร่วมกันคือ แนวคิดแม่ที่ดี ลูกที่ดี และภรรยาที่ดีของไทย สอดคล้องกับแนวคิด 3 ดี 2 หน้าที่ของสตรีลาว (ธารทิพย์ ไกรธนฤทธิ์. 2546, น. 11) ที่ว่าเรื่องของ แม่ที่ดี ภรรยาที่ดี และลูกหรือพลเมืองที่ดี ร่วมกับมิติทางสังคม ที่เกี่ยวกับสตรี (อรทัย เพ็ญยุระ, 2561, น. 54-55) จึงสามารถแบ่งประเด็นที่ศึกษาได้ ดังนี้

- 1) สตรีในฐานะแม่ ผู้เลี้ยงดูลูก
- 2) สตรีในฐานะภรรยา ผู้ที่บุรุษรักเสนาหา
- 3) สตรีในฐานะผู้ได้รับการดูแลจากบุรุษ เช่น ลูกสาว น้องสาว
- 4) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ เช่น เหยื่อของการโดนหลอกให้รัก หลอกให้แต่งงาน ลวนลาม หรือกดขี่ทางเพศ เป็นต้น
- 5) สตรีในฐานะเหยื่อทางสังคม เช่น เหยื่อของสงคราม เหยื่อจากความรัก เหยื่อจากการ นินทาของชาวบ้าน เป็นต้น

โดยจะนำสำนวนและคำคมที่เกี่ยวกับบทบาทของสตรี มาวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุป องค์ความรู้ดังกล่าวตามหัวข้อที่กำหนด

2.4. สรุปผลและรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรางวัลซีไรต์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ ธนิกาญจน์ จินาพันธ์ (2546) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) โดยศึกษากวีนิพนธ์ซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2544 รวมทั้งหมด 8 เล่ม สรุปว่า กวีนิพนธ์ซีไรต์มีแนวคิดที่มุ่งแสดงความรับผิดชอบและสำนึกเชิงสังคมของกวี ทั้งในด้านการนำเสนอปัญหาของสังคม เช่น ปัญหาโสเภณี ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ปัญหาการใช้อำนาจเผด็จการทางการเมืองการปกครอง และการ

เสนอแนะแนวทางที่ทำให้สังคมเป็นปกติสุข คือการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งต้องเอื้อเพื่อแบ่งปันและเห็นค่าความสำคัญของชีวิต คุณค่าที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ซีไรต์มีคุณค่าสำคัญ 2 ประการคือ คุณค่าด้านการสืบทอดขนบและสร้างสรรค์วรรณศิลป์ และคุณค่าด้านการสร้างพุทธิปัญญา ในส่วนของคุณค่าด้านการสืบทอดขนบและการสร้างสรรค์วรรณศิลป์นั้น กวีนิพนธ์ซีไรต์แสดงให้เห็นว่ากวีผู้สร้างได้ศึกษาและใช้ความรู้วรรณคดีโบราณทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหามาสืบต่อและปรับสร้างใหม่ การสืบทอดและสร้างสรรค์ใหม่ทำให้กวีนิพนธ์ซีไรต์เป็นกวีนิพนธ์ร่วมสมัยที่มีรากวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์เชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบันโดยมีแนวคิดและเนื้อหาตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป และส่งผลให้เกิดความคิดแตกยอดจากพื้นฐานที่มีอย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ คุณค่าอีกประการหนึ่งคือกวีนิพนธ์ซีไรต์ทั้ง 8 เล่มแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงปัญญาและความรู้แจ้งอันเกิดจากการเรียนรู้ความจริงและความเป็นไปได้ของธรรมชาติ ของโลกจนเกิดเป็นความเข้าใจตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมโลกเดียวกันอย่างศานติในที่สุด

พระมหาพิรพงษ์ ปณญาโม (จำปาไค) (2546) ศึกษาเรื่องวิเคราะห์พุทธจริยธรรมของพระพุทธรูปในกวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์ แนวคิดเพื่อคุณค่าและประโยชน์รวมถึงบทบาทสำคัญของกวีนิพนธ์ต่อการปลูกจิตสำนึกการพัฒนาชีวิตและสังคมไทยพระมหาพิรพงษ์ ได้แสดงความคิดเห็นหรือได้ผลจากการศึกษากวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์ถูกบ่มเพาะขึ้นจากธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางชีวิตและสังคมของมนุษย์ มีแนวคิดเพื่อสร้างสรรค์พลังทางปัญญาอันจะนำไปสู่การก่อเกิดคุณค่าและความดีงามโดยมีแนวคิดและจินตนาการตามแบบวัฒนธรรมหรือจริยธรรมตะวันออกซึ่งอาจผสมผสานกับแนวคิดแบบตะวันตกอยู่บ้างเพื่อให้มีพลังพอที่จะกระตุ้นหรือโน้มน้าวจิตใจของมนุษย์ให้สำนึกและกลับคืนสู่ธรรมชาติแห่งความจริงในทางกลับกันก็เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพแห่งความดีที่มีอยู่ในตัวมนุษย์เองให้เพิ่มมากขึ้นไปอีกอันจะส่งผลสู่การเพิ่มสันติสุขสู่สังคมโลกต่อไป และมนุษย์มักหลงลืมความถูกต้องแท้จริงอยู่เสมอเมื่อขาดสติยับยั้งและการรู้เท่าทันอำนาจหรือพลังของกิเลสตัณหา หลักจริยธรรมจึงเสื่อมหายไปทีละเล็กละน้อยอย่างไม่ต้องสงสัย กวีนิพนธ์ซีไรต์คือวรรณกรรมที่รวบรวมและประมวลความสูญเสียสมดุลงแห่งจริยธรรมทั้งหลายในสังคมเพื่อแสวงหาและชี้ทางออกของปัญหา หากมนุษย์สำรวมตนอยู่ในกรอบของจริยธรรมดีแล้วกวีนิพนธ์ก็คือพลังความดีงามที่จะคอยส่งเสริมป้องกันและคุ้มครองผู้ปฏิบัติดีนั้นให้ดำเนินไปถึงจุดหมายสูงสุดได้ นี่คือความมหัศจรรย์ของธรรมะในทางพระพุทธศาสนาที่แทรกซึมอยู่ในบทกวีโดยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่คนมีคุณธรรมโดยธรรมชาติก็ย่อมเปล่งแสงแห่งคุณธรรมอยู่เสมอ

วรี เรื่องสุข (2550) ศึกษาเรื่อง นวลักษณะในนวนิยายรางวัลซีไรต์ วรี ศึกษาตัวละครด้านรูปแบบ กลวิธีการแต่ง และแนวคิด ในนวนิยายซีไรต์จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ “ลูกอีสาน” ของคำพูน บุญทวี “คำพิพากษา” ของชาติ กอบจิตติ “ปูนปิดทอง” ของกฤษณา อโศกสิน “ตลิ่งสูงซุงหนัก” ของนิคม รายยวา “เจ้าจันทน์ผมหอม นิราศพระธาตุนิรันดรแขวน” ของมาลา คำจันทร์ “เวลา” ของชาติ กอบจิตติ “ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน” ของวินทร์ เลียววาริณ “อมตะ” ของวิมล ไทรนิ่มนวล และ “ช่างสำราญ” ของเดือนวาด พิมวนา ผลการศึกษาพบว่าตัวละครด้านรูปแบบมี 1 เรื่องคือ เรื่อง “เจ้าจันทน์ผมหอม นิราศพระธาตุนิรันดรแขวน” ผู้เขียนผสมผสานการเขียนนิยายกับขนบวรรณคดีนิราศเข้าด้วยกัน

นวลักษณะด้านกลวิธีการแต่งมี 3 เรื่อง ได้แก่ ตลิ่งสูงซุงหนัก เวลา และประชาธิปไตยบนเส้นขนาน เรื่องตลิ่งสูงซุงหนักมีการใช้สัญลักษณ์อย่างเป็นระบบ 3 ระบบเชื่อมโยงกันได้แก่ สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงชีวิตของมนุษย์ สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงความใฝ่ฝันและเป้าหมายในชีวิตของมนุษย์และสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงคุณค่าของการมีชีวิต เรื่องเวลามีการใช้การเล่าเรื่อง 3 แบบได้แก่

การเล่าเรื่องแบบนวนิยาย การเล่าเรื่องแบบละครเวที และการเล่าเรื่องแบบภาพยนตร์ และเรื่องประชาธิปไตยบนเส้นขนาน

ผู้เขียนผสมผสานเหตุการณ์จริงในประวัติศาสตร์กับเหตุการณ์สมมติ ส่วนนวลักษณะในด้านแนวคิดมี 5 เรื่อง ได้แก่ ลูกอีสาน คำพิพากษา ปูนปิดทอง อมตะ และช่างสำราญ เรื่องลูกอีสาน ผู้เขียนเสนอแนวคิดที่ว่าความยากไร้มิได้ทำให้มนุษย์ขมขื่นแต่อย่างไร เรื่องคำพิพากษาผู้เขียนเสนอแนวคิดที่ว่าปัจเจกบุคคลต้องตกเป็นเหยื่อคำตัดสินของสังคมโดยไม่เป็นธรรม เรื่องปูนปิดทอง ผู้เขียนเสนอแนวคิดว่าการหย่าร้างของพ่อแม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของลูกอย่างรุนแรงทำให้เสื่อมศรัทธาในสถาบันครอบครัว เรื่องอมตะผู้เขียนเสนอแนวคิดเชิงคำถามว่าความเป็นอมตะที่แท้จริงคือสิ่งใด ระหว่างกายกับจิตรวมทั้งตั้งประเด็นสำคัญเรื่องการโคลนนิ่งมนุษย์กับจริยธรรม และเรื่องช่างสำราญ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าปัญหาเด็กบ้านแตก สามารถแก้ไขได้ด้วยความเอื้ออาทรของบุคคลรอบข้าง นวลักษณะทั้ง 3 ด้านของนวนิยายรางวัลซีไรต์คือพัฒนาการที่สำคัญอีกก้าวหนึ่งของวรรณกรรมไทยร่วมสมัยที่ทำให้เห็นภาพได้อย่างเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

มาโนช ดินลานสกุล (2552) ศึกษาเรื่องวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) : วาทกรรม ความหมายและอัตลักษณ์ ผลการวิจัยวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ที่ใช้กันอยู่ในพื้นที่วรรณกรรมของไทยมีความหมายสองประการ คือ ประการแรกใช้เป็นชื่อ

ของรางวัลทางวรรณกรรมที่จัดตั้งขึ้นมาโดยดำริเจ้าของโรงแรมโอเรียนเต็ล และประการที่สองใช้เป็นคำเรียกและอธิบายลักษณะของวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องให้ได้รับรางวัลดังกล่าวนั้น เมื่อพิจารณาจากความรู้ทั้งของผู้สร้างและผู้เสพในพื้นที่วรรณกรรมไทยแล้วพบว่า ความเป็นรางวัลวรรณกรรม กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการรางวัล และกระบวนการตัดสินวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน มีแนวโน้มก่อให้เกิด ความหมาย และอัตลักษณ์ชนิดหนึ่งขึ้นมา สอดคล้องกับเรื่องการสร้างความหมายและอัตลักษณ์ให้แก่สรรพสิ่งในสังคมในรูปของวาทกรรมตามแนวคิดของมิเชล ฟูโก มาโนซจึงเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องได้สถาปนาให้วรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนเข้าข่ายการเป็นวาทกรรม (Discourse) นั้นเอง

เพชรินทร์ นาทศรีทา (2554) ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง และ 2) กลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง เพชรินทร์ เก็บข้อมูลจากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง 5 เรื่อง ได้แก่ ปูนปิดทอง ใบไม้ที่หายไปอัญมณีแห่งชีวิต ช่างสำราญ และความสุขของกะทิ เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ซึ่งเพชรินทร์ พบว่าภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิงจำแนกได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ แบ่งเป็นบุคลิกกับลักษณะภายนอก และลักษณะนิสัย บุคลิกลักษณะภายนอกของผู้หญิงก่อนแต่งงานส่วนมากจะมีรูปร่างหน้าตาสวย และมีลักษณะดึงดูดใจ ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีลักษณะภายนอกเปลี่ยนแปลงไปตามวัยในด้านลักษณะนิสัย และยังพบว่าผู้หญิงมีลักษณะของหญิงไทยสมัยเก่า ผู้หญิงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และผู้หญิงที่มีความคิดแบบหัวสมัยใหม่ 2) ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคมแบ่งเป็นความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในครอบครัวและความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในสังคมไทย ความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในครอบครัวมีทั้งความสัมพันธ์ที่ดีมีความสุข และความสัมพันธ์ในทางไม่ดีแต่กร้าว ส่วนความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับบุคคลในสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อน ความสัมพันธ์ในฐานะคนรัก และความสัมพันธ์ในฐานะผู้ร่วมงาน 3) ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิต ภาพลักษณ์หญิงไทยมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนาและรับวัฒนธรรมตะวันตกเป็นแบบในการดำเนินชีวิต 4) ด้านสถานภาพและบทบาทพบผู้หญิงในฐานะบุตรธิดา ฐานะภรรยา และฐานะมารดา และในด้านกลวิธีการใช้ภาษาสื่อภาพลักษณ์ของผู้หญิงพบการใช้คำ 7 ลักษณะ คือ คำสุภาพ คำไม่สุภาพ คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก คำหลาก คำสอน คำซ้ำ และคำภาษาต่างประเทศ ในส่วนของโวหารภาพพจน์ที่สื่อภาพลักษณ์ของผู้หญิงพบการใช้โวหาร

ภาพพจน์ 4 ลักษณะ คือ ภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์และการกล่าวเพื่อความดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

4. ผลการวิจัย

เนื่องจากไทยและลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกันทำให้ สำนวนไทยและลาวโบราณ มีความเหมือนและใกล้เคียงกัน เพียงแต่อาจจะมีการใช้คำที่แตกต่างกันบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีสำนวนลาวโบราณบางสำนวน และคำคมลาวปัจจุบันที่คนไทยยังไม่รู้จัก

ผลการศึกษาภาพลักษณ์สตรีไทย-ลาว ในวรรณกรรมซีไรต์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สำนวนโบราณในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว

สำนวนโบราณในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว หลายสำนวนเป็นสำนวนเดียวกัน แต่มีไทยและลาวเรียกต่างกันคือไทยอาจจะเรียกเป็นสำนวนคำพังเพย และสุภาษิต ส่วนลาวเรียกว่าคำพังเพย ภาษิต หรือคำผญา เป็นต้น

1.1 สำนวนในวรรณกรรมซีไรต์ไทย

คำพังเพยและสุภาษิต (Locution and Proverb) คือ การกล่าวข้อความโดยการนำไปเทียบเคียงกับคำพังเพยหรือสุภาษิต เพื่อให้ข้อความนั้นมีน้ำหนัก และเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1

“แม่ต่อความยาวสาวความยืด เมื่อเชื่อความกล้าแก้วสองแก้วได้ชานกระแสดเล็ดแล้ว”
ตอนที่ 28 นายปีใหม่พลาดจากการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน จึงตีแม่เหล้าปลอบใจ แล้วเปลี่ยนมาทำงานในเวลาบ่ายจนถึงเที่ยงคืน เพื่อปลุกตัวไม่พบผู้คนที่มักออกไปทำงานที่ไร่นาดอนเช้า แม้วันสงกรานต์ก็ยังทำงานคือเอากล้าไม้มาปลูก (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 319)

วิเคราะห์ : ตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นการใช้ภาษาการอ้างอิงสำนวนสุภาษิตของสตรีผู้เป็นแม่ที่พูดกับลูก หมายถึง พูดกันไปพูดกันมาให้มากเรื่องเกินสมควร และไม่สามารถจบลงได้ในการสนทนา จึงทำให้เห็นภาพได้ชัดจากตัวอย่างนี้

ตัวอย่างที่ 2

น้องสาวร่างโปร่งสมสัดส่วน ตามประสาคนรักสนุกเสเพลที่ต้องหวงและห่วงน้องสาว
อย่างไขในหิน ตอนที่ 2 พ่อปีใหม่เริ่มจีบแม่หล่อแท้ ๆ ของแก่งคอย น้องสาวของลุงประเสริฐเพื่อน
รักโดยลับ ๆ (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 54)

วิเคราะห์ : ภาพพจน์นี้อ้างถึงความห่วงใยที่แสดงให้เห็นว่าพี่ชายซึ่งมีความห่วงใยหรือ
หวงสตรีผู้เป็นน้อง เพราะน้องสาวมีรูปร่างที่ดีเป็นที่หมายตากับชายผู้พบเห็น สะท้อนให้เห็นว่า
พี่ชายเป็นห่วงน้องสาวมากเพราะตนเองก็เป็นผู้ชายก็มีนิสัยที่ชอบเที่ยวเสเพลย่อมรู้จักนิสัยผู้ชาย
ด้วยกัน และกลัวว่าน้องสาว จะพบเจอคนไม่ดี จึงเปรียบได้กับว่าห่วงน้องสาวเหมือน “ไขในหิน”
เป็นการอ้างสำนวนสุภาษิตมาใช้ ในตัวอย่างนี้ด้วย

ตัวอย่างที่ 3

“ไวย้ อีคุณวิเศษวิโส ใครเขาอยากจะคบหากับมึง กูอยากจะรอกแตก ก็ดีเหมือนกัน
ไม่ต้องเผาผีแม่งกันเลย นับแต่นี้เป็นอันขาดกัน” แม่ประกาศ จากตอนที่ 30 ลับแลที่สวมบทบาท
เป็นแก่งคอยไปลวนลามน้องพี่ชและเซอร์รี่ และตบหน้าแอปเปิ้ลลูกสาวป่าอุไร (ป่าสะไ้ของแก่งคอย
พี่ชายร่วมพ่อคนละแม่ของลับแล) ที่กระท่อมบนต้นไม้ในป่า ทำให้ป่าอุไรบุกมาตีลับแลที่บ้าน จนทำ
ให้แม่ทิพย์แม่แท้ ๆ ของลับแล ทะเลาะกับป่าอุไรจนตัดขาดกัน (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล ,
2552, น. 336)

วิเคราะห์ : จากตัวอย่างข้างต้น สำนวนภาษาคือ อยากรอกแตก แปลว่า อยากรัวก และ
ไม่ต้องเผาผี แปลว่าตัดขาดกัน แม้งานศพก็ไม่ไปไหว้ศพกัน

ตัวอย่างที่ 4

“หล่อนรู้สึกล้อตามไปกับคำพูดของมาลี หล่อนเองก็ใช้ว่าเป็นคนเมืองมาแต่อ่อนแต่
ออก ตอนเด็กเคยขลุกอยู่กับทุ่งสีทองยามอาทิตย์ตกดินแถวสุพรรณบุรี เรื่องสั้นเรื่องแก้วสองใบ
ตอนผู้อำนวยการหญิง คุยกับมาลีแม่บ้านในสำนักงานถึงทุ่งนาที่ต่างจังหวัด (เราหลงลืมอะไร
บางอย่าง : วัชระ สัจจะสารสิน, 2551, น. 181)

วิเคราะห์ : สำนวนมาแต่อ่อนแต่ออก เป็นสำนวนแปลว่า แต่ยังคงเด็ก ในวัยเด็ก

สรุป

คำพังเพย สุภาษิต และสำนวนไทยที่ปรากฏคือ ต่อความยาวสาวความยืด (ลับแล
แก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 319) สืบหาความเอาเรื่อง อย่างไขในหิน (ลับแลแก่งคอย :

อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 54) คือถูกเลี้ยงดูแลมาอย่างดี อยากรูกรักแต่ (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 336) คืออยากอ้วก แต่ในที่นี้หมายถึงไม่เชื่อถือหรือหมั่นไส้สิ่งที่พูดมา มาแต่ อ้อนแต่ออก (เราหลงลืมอะไรบางอย่าง : วัชระ สัจจะสารสิน, 2551, น. 181) คือมาตั้งแต่ในวัยเด็ก

1.2 สำนวนในวรรณกรรมซีไรต์ลาว

สำนวนที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ลาวเรียกอีกอย่างว่า พาสิต (ภาษิต) คำพังเพย หรือ ฆะหยา (คำพญา) (ຕ່າງ ງເພຍ ຕ່າຜະຫຍາ Proverbs) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำที่สร้าง สติปัญญา คำปรัชญา สุภาษิตหรือคำพูดเปรียบเทียบเป็นปริศนาฟังแล้วได้นำมาคิด วิเคราะห์เพื่อ ค้นหาคำตอบจากปัญญาว่าความจริงเป็นอย่างไร มีความหมายอย่างไร

ตัวอย่างที่ 1

“จำสิ่งมีชื่อเสียงในการล่าหญิงสาวจนได้รับสมญานามว่าเป็นเสือผู้หญิง” เรื่องสั้นเรื่อง สายลับ ตอนที่นายสิงสมัยเป็นทหารยศจ่าลงไปจับนางซบกาบสายลับของศัตรู (แหวนคำ : สมใจ จันทร์วง, 2017, น. 59)

วิเคราะห์ : เสือผู้หญิง เป็นสำนวนลาวไทย มีความหมายว่า ชายที่เจ้าชู้มาก สะท้อน ภาพของบุรุษเพศชาวลาวที่มีนิสัยเจ้าชู้เป็นอันตรายต่อสตรีลาวที่ดีที่ต้องยึดมั่นในขนบประเพณี

ตัวอย่างที่ 2

“หากแต่งแล้วเค้าจะมีความสุขได้ยังไงคะ ควายไม่กินหญ้าอย่าไปข่มให้เขารัก” ตอน สายนทีไหลกลับ ตอนท้ายเรื่องนางสายวาริคุณแม่ใบเลี้ยงเดี่ยวปฏิเสศการแต่งงานของเธอกับอดีต คนรักเก่าที่เป็นพ่อของสายชนหรือน้องเอกลูกของเธอ กับพ่อแม่ของอะพิสิด คือท่านประธานเทบ สะหวันกับคุณนายส้อยสังวาน (สายน้ำที่ไหลกลับ : พอนสะหวัน พันทะวจิต, 2015, น. 117)

วิเคราะห์ : “ควายไม่กินหญ้าอย่าไปข่มให้เขารัก” หมายถึง อย่ายับคับใครให้ทำอะไรที่ เขาไม่ชอบใจ หรือไม่เต็มใจที่จะทำซึ่งสตรีผู้รู้เหตุการณ์อยู่แล้วว่าถ้าแต่งงานอยู่กินกันไปคงไม่มี ความสุขแน่นอนภาพพจน์ดังกล่าวพูดถึงการแต่งงานอยู่กินกันถ้าไม่รักกันจะอยู่กันอย่างไรสตรีผู้นี้ ออกปากเปรียบเทียบกับสำนวนลาว

ตัวอย่างที่ 3

“หมอนแก้วนั้นก็คิดอยากจะถามข่าวถึงพี่ฟูโซด้วย แต่คิดว่าถ้าถามไปคำตอบจะมีแต่ ความซอกซำระกำใจ และคงอับอายคนทั้งหลาย” ตอนที่ 19 ทหารหนุ่มเวียงเพ็ดมาคนรักคือแพทย์ สาวพอนสะหวัน แล้วแพทย์สาวหมอนแก้วอยากจะถามข่าวที่มีข่าวลือว่าฟูโซหนีตามแม่หม้ายลูกติด

ไปอยู่ไทยกับเวียงเพ็ดแต่ไม่กล้าถาม (ไฟดับไม่สิ้นแสง : คำแสง สิ้นทอง, 2009, น. 103)

วิเคราะห์ : ชอกช้ำระกำใจ คือ เสียใจ ทุกข์ใจ จากเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ของสตรีที่กังวลว่าบุรุษที่ตนรักจะนอกใจ

ตัวอย่างที่ 4

“ป่าใจแก้วร้องไห้โฮด้วยความเสียใจ ตั้งแต่ลูกทองคำเกิดมา ป่าไม่เคยแม้แต่จะดูว่าลูกเลยสักคำเดียว ยิ่งเรื่องดีด้วยแล้วยิ่งไม่ต้องพูดถึง เพราะทองคำคือแก้วตาดวงใจของป่าใจแก้ว” ตอนที่ 5 ที่บ้านร้อยโททองแก้ว ป่าใจแก้วเห็นลูกชายคือทองคำซึ่งเป็นนักปฏิวัติพรรคสังคมนิยมถูกจับเป็นเชลย และถูกทรมานก็เสียใจ (สายเลือดเดียวกัน : ดวงไซ หลวงพะสี, 2012, น. 23)

วิเคราะห์ : แก้วตาดวงใจ คือเป็นที่รักเสมือนด้วยชีวิตของพ่อแม่ แสดงให้เห็นถึงความรักของสตรีลาวที่มีต่อลูก

สรุป

สำนวนหรือภาษาิต ที่ของลาวที่เกี่ยวกับสตรีในวรรณกรรมซีไรต์ของลาว ได้แก่ เสือผู้หญิง เป็นสำนวนลาวไทย มีความหมายว่า ชายที่เจ้าชู้มาก สะท้อนภาพของบุรุษเพศชาวลาวที่มีนิสัยเจ้าชู้เป็นอันตรายต่อสตรีลาวที่ดีที่ต้องยึดมั่นในขนบประเพณี (แหวนคำ : สมใจ จันทะวง, 2017 น. 59) ควายไม่กินหญ้าอย่าไปชมให้เขารัก” หมายถึงอย่าบังคับใครให้ทำอะไรที่เขาไม่ชอบใจหรือไม่เต็มใจที่จะทำซึ่งสตรีผู้รู้เหตุการณ์อยู่แล้วว่าถ้าแต่งงานอยู่กินกันไปคงไม่มีความสุขแน่นอน ภาพพจน์ดังกล่าวพูดถึงการแต่งงานอยู่กินกันถ้าไม่รักกันจะอยู่กันอย่างไรสตรีผู้นี้ออกปากเปรียบเทียบกับสำนวนลาว (สายน้ำที่ไหลกลับ : พอนสะหวัน พันทะวีจิต, 2015, น. 117) ชอกช้ำระกำใจ คือ เสียใจ ทุกข์ใจ จากเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ของสตรีที่กังวลว่าบุรุษที่ตนรักจะนอกใจ (ไฟดับไม่สิ้นแสง : คำแสง สิ้นทอง, 2009, น. 103) แก้วตาดวงใจ คือเป็นที่รักเสมือนด้วยชีวิตของพ่อแม่ แสดงให้เห็นถึงความรักของสตรีลาวที่มีต่อลูก (สายเลือดเดียวกัน : ดวงไซ หลวงพะสี, 2012, น. 23)

คำพังเพย สุภาษิต และสำนวนไทยที่ปรากฏคือ ต่อความยาวสาวความยืด (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 319) สืบหาความเอาเรื่อง อย่างไขในหิน (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 54) คือถูกเลี้ยงดูแลมาอย่างดี อยากรากแตก (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 336) คืออยากอ้วน แต่ในที่นี้ หมายถึงไม่เชื่อถือหรือหมั่นไส้สิ่งที่พูดมา มาแต่อ่อนแต่ออก (เราหลงลืมอะไรบางอย่าง : วัชระ สัจจะสารสิน, 2551, น. 181) คือมาตั้งแต่ในวัยเด็ก

ตารางที่ 1 สำนวนกับบทบาทของสตรีในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว

สำนวน	วรรณกรรมซีไรต์	ความหมายในเรื่อง	บทบาทสตรี
ต่อความยาวสาวความยืด ต'อวามยาวสาว อวามย'ิด	ลับแล แก่งคอย	พูดเสริมอธิบายให้เรื่องยืดยาวไปอีก แม่ผู้พูดมากข้งคุย	สตรีที่มีสิทธิมีเสียงต่อลูก สตรีในฐานะภรรยาที่ดี
ไซในหิน ไຂ'ใบหิน	ลับแล แก่งคอย	หญิงสาวที่ถูกพี่ชายหวง ดูแลทะนุถนอมเป็นอย่างดี	สตรีต้องได้รับการดูแล สตรีในฐานะน้องสาวที่ดี
อยากจะรักแต่ ย'ากจะรักแต่	ลับแล แก่งคอย	อยากอาเจียนด้วยความเกลียดเพราะ แม่เข้าข้างลูก	สตรีที่รักลูกไม่มีเหตุผล สตรีในฐานะแม่ที่ดี
แต่อ่อนแต่ออก แต่'ฮ'ฮ'ฮ'ฮ'ฮ'	เราหลงลืมอะไร ะ	ผู้อำนวยการนี่ถึงบ้านชนบทที่อยู่มา ตั้งแต่เด็ก	สตรีผู้นำที่มาจากชนบท สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี
เสื่อผู้หญิง เสื่อผู้'ย'ย'	แหวนคำ	ชายเจ้าชู้ เป็นบุรุษเป็นอันตรายเป็นต่อ สตรี	ชายเป็นอันตรายเป็นต่อสตรี สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ
ควายไม่กินหญ้าอย่าไปข่มให้เขารัก อวามบ'ัก'บ'ัก'บ'ัก' ย'วไปข'มให้'เข'ารัก	สายน้ำไม่ไหลกลับ	อย่าบังคับใครให้รัก? อย่าข่มเขาโค ชินให้กินหญ้า	รักเกิดจากความสมัครใจ สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ
ชอกช้ำระกำใจ ช'อกช'้ำ'ระ'กำ'ใจ	ไฟดับไม่สิ้นแสง	เสียใจมากเพราะเข้าใจว่าคนรักหนีไป กลับสตรีอื่น	สตรีไม่เชื่อใจคนรัก สตรีในฐานะเหยื่อสังคม
แก้วตาดวงใจ แก้ว'ตาดวง'ใจ	สายเลือดเดียวกัน	ลูกเป็นสุดที่รักของแม่	ลูกถูกทำร้ายแม่จึงเสียใจ สตรีในฐานะแม่ที่ดี

สำนวนไทยลาวมีความคล้ายคลึงกันมาเพียงแต่มีการใช้คำต่างกันบ้างเล็กน้อย เช่น สำนวนไทย อย่าข่มเขาโคชินให้กินหญ้า สำนวนลาวเปลี่ยนจากวัวเป็นควาย กลายเป็นความไม่กิน อย่าอย่าไปข่มให้เขารัก และสำนวนไทยชอกช้ำระกำใจ คำว่าระกำในสำนวนลาวสะกดเป็นชอกช้ำ ระกำใจ เป็นต้น เนื่องจากการใช้ภาษาและความผูกพันกับสัตว์ที่เป็นสัตว์สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประจำถิ่นที่แตกต่างกัน

ภาพแทนสตรีที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทยคือ (1) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (2) สตรีในฐานะน้องสาวที่ดี (3) สตรีในฐานะแม่ที่ดี (4) สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี ส่วนภาพแทนสตรีที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ลาวคือ (1) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ (2) สตรีในฐานะเหยื่อสังคม (3) สตรีในฐานะแม่ที่ดี โดยภาพแทนสตรีในสำนวนไทย-ลาวที่ตรงกันอย่างเด่นชัดคือ สตรีในฐานะแม่ที่ดี

2. คำคมในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว

คำคมในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาวมีลักษณะเหมือนกันแต่มีชื่อเรียกต่างกันคือไทยเรียกว่า คำคม แต่ลาวมีมีคำเรียกเฉพาะว่า สัจจะทัศนะ เป็นต้น

2.1 คำคมในวรรณกรรมซีไรต์ไทย

คำคม (Quotes) ในภาพพจน์ไทยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ คำพังเพยและสุภาษิต (Locution and Proverb) คือ การกล่าวข้อความโดยการนำไปเทียบเคียงกับคำพังเพยหรือสุภาษิต เพื่อให้ข้อความนั้นมีน้ำหนัก และเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1

“ความขำมันเริ่มต้นจากตรงนี้เองกระมัง ไม่ใช่เพราะความรักหรือ ไม่ใช่กระทั่งการสูญเสียมันไปถึงความปวดร้าว หากแต่เป็นการไม่ได้ฝันนั้นต่างหาก” ตอนที่ 11 หอยเปลือกหาย ตอนที่ซาริยาคิดถึงอดีตคนรักนายธนา (ใส่เดือนตาบอดในเขาวงกต : วีรพร นิติประภา, 2558, น. 103)

วิเคราะห์ : ผู้หญิงมีความขำมันเริ่มต้นจากการไม่ได้ฝัน (สิ้นหวัง) ที่จะมีชีวิตร่วมกับคนรัก

ตัวอย่างที่ 2

“ลุงเสริฐมีเมียดี เพราะทำมาหากินเก่งและมองการณ์ไกล อาจกล่าวได้ว่าภาพชีวิตงดงามวิไลที่พลิกผันจากอดีตไร้แกนเมื่อสมัยก่อนของลุงเสริฐเป็นเพราะได้ป่าอุไรเข้ามาวางผังชีวิตให้” จากภาค 2 ประวัติศาสตร์ที่เริ่มสร้าง ตอนนี้นั้บแลเล่าเรื่องแม่ลออภรรยาเก่าของพ่อปีใหม่ มีพี่ชายคือลุงประเสริฐ และภรรยาลุงคือป่าอุไร (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 199)

วิเคราะห์ : เมียดีทำชีวิตงดงามวิไล การนำเสนอของผู้เขียนข้างต้นนี้ ต้องการแสดงให้เห็นผู้อ่านได้มองเห็นภาพของสตรีในฐานะที่เป็นเมียซึ่งมีความสำคัญต่อการทำมาหาเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดีในอนาคตสำหรับผู้ชาย

ตัวอย่างที่ 3

“ฟ้าเดียวกันรู้สึกตัวเองเข้ากับแม่ได้ดีกว่าพ่อ โลกของฟ้าเดียวกันเป็นโลกเดียวกับแม่ โลกอันเรียบง่าย งามงดด้วยความเข้าใจ เป็นเรื่องที่ไม่ได้ที่เดียว หากฟ้าเดียวกันรักและเคารพแม่มากกว่าพ่อ” เรื่องสั้นเรื่องฟ้าเดียวกัน ฟ้าเดียวกันอธิบายความสัมพันธ์ของตนกับพ่อที่เป็นอดีตวีรชนนักปฏิวัติ กับแม่ที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย (เรากลงลิมอะไรบางอย่าง : วัชร สัจจะสารสิน, 2551 น. 223)

วิเคราะห์ : คำคมที่ปรากฏคือ โลกของฟ้าเดียวกันเป็นโลกเดียวกับแม่ โลกอันเรียบง่ายงามดด้วยความซื่ออกซื่อใจ แสดงให้เห็นถึงภาพพจน์ของการเป็นแม่ที่ดีของแม่ฟ้าเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 4

“โลกไม่ได้ตรงไปตรงมาแบบนั้น ไม่ว่าคุณจะยอมแลกกับอะไร แต่บางสิ่งที่คุณเสียไปแล้ว ก็ไม่อาจได้กลับคืนมา” เรื่องสั้นเรื่องเรื่องแดดเช้าร้อนเกินกว่าจะจิบกาแฟ เหมือนฝันสาวมุสลิมบอกแก่ทหารหนุ่มชาวใต้ (เรื่องแดดเช้าร้อนเกินกว่าจะจิบกาแฟ : จเด็จ กำจรเดช, 2554 น. 328)

วิเคราะห์ : คำคมที่ปรากฏคือ โลกไม่ได้ตรงไปตรงมา...สิ่งที่คุณเสียไปแล้ว ก็ไม่อาจได้กลับคืนมา แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เสียไปและการพลัดพรากจากคนรัก ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโชคชะตาได้ เพราะตัวละครสตรี และบุรุษในเรื่องนี้ยอมจำนนต่อโชคชะตาของตนเอง

สรุป

คำคมที่ปรากฏ ความบ้ำันเริ่มต้นจากการไม่ได้ฝัน (ใส่เดือนตาบอดในเขาวงกต : วีรพร นิติประภา, 2558, น. 103) ได้เมียดีทำให้ชีวิตดงาม (ลับแลแก่งคอย : อุทิศ เหมะมูล, 2552, น. 199) โลกของฟ้าเดียวกันเป็นโลกเดียวกับแม่ โลกอันเรียบง่าย งามดด้วยความซื่ออกซื่อใจ (เราหลงลืมอะไรบางอย่าง : วัชระ สัจจะสารสิน, 2551 น. 223) โลกไม่ได้ตรงไปตรงมา...สิ่งที่คุณเสียไปแล้ว ก็ไม่อาจได้กลับคืนมา (เรื่องแดดเช้าร้อนเกินกว่าจะจิบกาแฟ : จเด็จ กำจรเดช, 2554, น. 328)

2.2 คำคมในวรรณกรรมซีไรต์ลาว

คำคมในภาษาลาวเรียกว่า สัจทัก วัจนะ (ສັດຈະທັດ ວັຈະນະ Sound and Sense) หมายถึง คำพูด และสำนวนที่มีเหตุผลสมบูรณ์ด้วยอรรถรสหนักแน่นลึกซึ้ง และสุดที่ซาบซึ้งใจเมื่อได้ยิน ได้ฟัง

ตัวอย่างที่ 1

“ความสุขที่แท้จริงของคนเรานั้นไม่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของวัสดุและเงิน แต่มันขึ้นอยู่กับความเข้าใจและความรักที่แท้จริง ความซื่อสัตย์และเคารพซึ่งกันและกันเป็นความสุขที่พิเศษอย่างเดียว” เรื่องสั้นเรื่องความอบอุ่นที่ไร้ค่า พ่อของเด็กสาวติดกุดกับตึกและแม่ของเด็กตอนที่มารับตึกที่สถานบำบัดยาเสพติดแล้วตัดสินใจกลับมาอยู่ด้วยกันอีกหลังจากหย่าร้างกันไป เนื่องจากแต่ละฝ่ายนอกใจเพื่อแก้แค้นกัน (แหวนคำ : สมใจ จันทะวง, 2017, น. 184)

วิเคราะห์ : คำคมหรือสัจพจน์ วัจนะคือ ความซื่อสัตย์และเคารพซึ่งกันและกันเป็นความสุขที่พิเศษอย่างเดี่ยว สะท้อนภาพพจน์ของสตรีที่สังคมลาวต้องการว่าจะต้องเป็น พลเมืองที่ดี แม่ที่ดี และภรรยาที่ดี

ตัวอย่างที่ 2

“นี่คือความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย นี่คือความสามารถที่บางคนมองข้ามว่าเป็นเพศอ่อนแอ แต่เมื่อจัดตั้งปฏิบัติแล้ว ผลที่ออกมาได้พิสูจน์ให้สังคมเห็นคือ การก้าวสู่ความเปลี่ยนแปลงใหม่ของหมู่บ้าน ในการตั้งหน้าสู้ลบล้างความทุกข์ยากให้หมดไป” เรื่องรัฐมนโท ตอนที่ผู้ใหญ่บ้านหญิงคำโอได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านเพื่อการกู้ยืมเงินประกอบอาชีพให้แม่บ้านในหมู่บ้าน (อาณาจักรบินบน : สมสุข สุกสะหวัด, 2014, น. 64)

วิเคราะห์ : สัจพจน์ วัจนะคือ นี่คือความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย สะท้อนแนวคิดที่ว่า สตรีมีหน้าที่จะต้องร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองไปพร้อมกับบุรุษ

ตัวอย่างที่ 3

“เมื่อวานนี้สาวบุญดาลูกพ่อเกลอตัน บ้านดอนโขงก็ร้องไห้มาหาว่าลูกเจ้านายทำกริยาลบหลู่ดูหมิ่น ล่วงเกิน ไม่ให้เกียรติ ไม่วางตัวให้ถูกต้องตามบทบาทชายหญิง ก้าวก้าวไปในทางล่วงละเมิดทางเพศ สิทธิเกียรติศักดิ์ศรีของผู้หญิงที่มี พวกเขาไม่ดูกฎหมายแรงงานไม่ดูบทลงโทษ ไม่ดูรัฐธรรมนูญเลยหรือมันช่างเป็นคือเขาพูด คนรวยไม่โดนคุก คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล” (อาณาจักรบินบน : สมสุข สุกสะหวัด, 2014, น. 30)

วิเคราะห์ : สัจพจน์ วัจนะคือ คนรวยไม่โดนคุก คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล ควรรวยไม่โดนคุก สะท้อนปัญหาสังคมที่สตรีมักถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุรุษเพศ โดยเฉพาะคนรวยเมื่อทำผิดก็รอดพ้นจากโทษจำคุกฯ คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล สะท้อนปัญหาความยากจนโดยเฉพาะโรงพยาบาลเอกชนที่มีราคาแพงจนทำให้คนป่วยที่เป็นคนจนเข้าไม่ถึง

ตัวอย่างที่ 4

“ผู้ชายคนอื่นเขาก็คือคนอื่น เขาไม่ได้เป็นผู้ให้กำเนิด และให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูก เขาเพียงอาจจะมาใช้ชีวิตร่วมกับลูก หรือไม่ก็มาฉวยโอกาสหาผลประโยชน์หรือทำลายลูกเท่านั้น ชายผู้มอบทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูกคือพ่อคนนี่ พ่อที่ให้เลือดเนื้อเชื้อไขแก่ลูก และให้ลูกได้ทุกอย่าง แม้แต่ชีวิตของพ่อถ้าลูกต้องการ แล้วลูกจะยอมให้ชีวิตของลูกที่พ่อสร้างขึ้นมาด้วยเลือดจากหัวอกของพ่อ และซุบเลี้ยงลูกมาด้วยสองมือของพ่อไปสังเวทความชั่วของชายคนอื่นทำไม คนเราเมื่อล้ม

ก็ลูกยืนใหม่ได้ ลูกจงสู้ชีวิตต่อไป เข้าวันใหม่ไม่มีไว้ให้ทุกคน” ตอนสายวันที่ที่ไหลกลับ นางสาวารี ถูกอะพิตลิดทำให้ตั้งครรภ์แล้วไม่ยอมรับผิตชอบ จึงหนีกลับไปอยู่บ้านพ่อของตนชื่อ “ใจสิง” ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ (สายน้ำที่ไหลกลับ : พอนสะหวัน พันทะวิจิต, 2015, น. 88)

วิเคราะห์ : สัจทศ วัจนะคือ ลูกจะยอมให้ชีวิตของลูกที่พ่อสร้างขึ้นมาด้วยเลือดจาก หัวอกของพ่อ และซุบเลี้ยงลูกมาด้วยสองมือของพ่อไปสังเวความชั่วของชายคนอื่นทำไม สะทอน คตินิยมของคนลาวที่เชื่อว่าไม่มีบุรุษในโลกนี้จะรักลูกสาวเท่ากับบิดาที่ให้กำเนิด หรือสำหรับสตรี แล้วบุรุษที่ให้ความปลอดภัยที่สุดคือบิดา ดังนั้นไม่ควรคิดฆ่าตัวตายเพราะผิตหวังความรัก

สรุป

คำคมหรือสัจทศ วัจนะของลาวคือ ความซื่อสัตย์และเคารพซึ่งกันและกันเป็นความสุขที่ พิเศษอย่างเดี่ยว สะทอนภาพพจน์ของสตรีที่สังคมลาวต้องการว่าจะต้องเป็น พลเมืองที่ดี แม่ที่ดี และภรรยาที่ดี (แหวนคำ : สมใจ จันทะวง, 2017, น. 184) นี่คือการเสมอภาคระหว่างหญิงชาย สะทอนแนวคิดที่สตรีมีหน้าที่จะต้องร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองไปพร้อมกับบุรุษ (อาณาจักรบินบน : สมสุข สุกสะหวัด, 2014, น. 64) คนรวยไม่โดนคุก คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล ควรรวยไม่โดนคุก สะทอนปัญหาสังคมที่สตรีมักถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุรุษเพศ โดยเฉพาะคนรวย เมื่อทำผิดก็รอดพ้นจากโทษจำคุกๆ คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล สะทอนปัญหาความยากจน โดยเฉพาะโรงพยาบาลเอกชนที่มีราคาแพงจนทำให้คนป่วยที่เป็นคนจนเข้าไม่ถึง (อาณาจักรบินบน : สมสุข สุกสะหวัด, 2014, น. 30) สัจทศ วัจนะคือ ลูกจะยอมให้ชีวิตของลูกที่พ่อสร้างขึ้นมาด้วย เลือดจากหัวอกของพ่อ และซุบเลี้ยงลูกมาด้วยสองมือของพ่อไปสังเวความชั่วของชายคนอื่นทำไม สะทอนคตินิยมของลาวที่เชื่อว่าไม่มีบุรุษในโลกนี้จะรักลูกสาวเท่ากับบิดาที่ให้กำเนิด หรือสำหรับ สตรีแล้วบุรุษที่ให้ความปลอดภัยที่สุดคือบิดา ดังนั้นไม่ควรคิดฆ่าตัวตายเพราะผิตหวังความรัก (สายน้ำที่ไหลกลับ : พอนสะหวัน พันทะวิจิต, 2015 น. 88)

ตารางที่ 2 คำคมกับบทบาทสตรีในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว

คำคม	วรรณกรรมซีไรต์	ความหมายในเรื่อง	บทบาทสตรี
ความบ้ำมันเริ่มต้นจากการไม่ได้ฝัน	ไส้เดือนตาบอดในเขาวงกต	เหมือนไม่มีความฝันก็ทำให้ชีวิตตายซาก เป็นจุดเริ่มต้นของความบ้ำเพราะความรักสิ้นหวัง	- สตรีผิดหวังในรักหมดสิ้น ความหวัง - สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษสิ้นหวัง
ได้เมียดีทำให้ชีวิตงดงาม	ลับแลแก่งคอย	ได้ภรรยาที่ดีช่วยเหลือสนับสนุนให้สามีชีวิตที่ดีขึ้น	- สตรีสนับสนุนสามี - สตรีในฐานะภรรยาที่ดี
โลกของฟ้าเดียวกันเป็นโลกเดียวกับแม่ โลกอันเรียบง่าย งามจดด้วยความ เข้าอกเข้าใจ	เราหลงลืมอะไรบางอย่าง	แม่ที่ให้ความเข้าใจลูกทำให้ลูกรู้สึกว่าโลกนี้สงบปลอดภัยและงดงาม	- แม่ที่ดีเข้าใจลูก - สตรีในฐานะแม่ที่ดี
โลกไม่ได้ตรงไปตรงมา...สิ่งที่คุณเสียไปแล้ว ก็ไม่อาจได้กลับคืนมา	แดดเขาร้อนเกินกว่าจะจับ กาแพ	โลกนี้ไม่มีความเชื่อตรง..และอะไรที่สูญเสียไปจากชีวิตแล้วไม่สามารถย้อนคืนมาอีกได้ ดังเช่นกาลเวลาที่มีแต่เดินต่อไป	- การลัดพรากของคู่รัก - สตรีในฐานะเหยื่อทางสังคม
ความซื่อสัตย์และเคารพซึ่งกันและกัน เป็นความสุขที่พิเศษอย่างเดียว	แหวนคำ	ความสุขของครอบครัวจากคู่ครองที่ซื่อสัตย์คือความสุขที่แท้จริง	- ความสุขในครอบครัว - สตรีในฐานะภรรยาที่ดี
นี่คือความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย	อาณาจักรบินบน	การทำความดีคือความเสมอภาคของหญิงและชาย	- จิตอาสาเพื่อสังคม - สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี
คนรวยไม่โดนคุก คนทุกข้มได้เข้า โรงพยาบาล	อาณาจักรบินบน	คนรวยมีอำนาจพ้นจากความผิด ได้สิทธิพิเศษด้านการรักษามากกว่าคนจน	- บุรุษมีอำนาจคุกคามทางเพศสตรี - สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ
ลูกจะยอมให้ชีวิตของลูกที่พ่อสร้าง ขึ้นมาด้วยเลือดจากหัวใจของพ่อ และ ขุบเลี้ยงลูกมาด้วยสองมือของพ่อไป สังเวทความชั่วของชายคนอื่นทำไม	สายน้ำที่ไหลกลับ	ลูกที่พ่อแม่ให้กำเนิดเลี้ยงดูมาไม่ควรไปตายหรือทนทุกข์จากคนอื่นโดยเฉพาะชายชั่ว	- บุตรสาวที่ไม่ควรให้ชีวิตพังเพราะบุรุษ - สตรีอยู่ในฐานะลูกที่ดี

จากตารางแสดงให้เห็นว่า บทบาทสตรีไทยที่ปรากฏจากคำคมไทยในวรรณกรรมซีไรต์ คือ (1) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ (2) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (3) สตรีในฐานะแม่ที่ดี (4) สตรีในฐานะเหยื่อทางสังคม ส่วนบทบาทของสตรีลาวที่ปรากฏจากคำคมลาวในวรรณกรรมซีไรต์คือ (1) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (2) สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี (3) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ (4) สตรีอยู่ในฐานะบุตรที่ดี โดยบทบาทที่ตรงกันของสตรีไทย-ลาวได้แก่ สตรีในฐานะภรรยาที่ดี และสตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ

5. สรุป

บทบาทสตรีจากสำนวนที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทยคือ (1) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (2) สตรีในฐานะน้องสาวที่ดี (3) สตรีในฐานะแม่ที่ดี (4) สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี ส่วนบทบาทสตรีที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ลาวคือ (1) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ (2) สตรีในฐานะเหยื่อสังคม (3) สตรีในฐานะแม่ที่ดี โดยภาพแทนสตรีในสำนวนไทย-ลาวที่ตรงกันอย่างเด่นชัดคือ สตรีในฐานะแม่ที่ดี

บทบาทสตรีไทยที่ปรากฏจากคำคมไทยในวรรณกรรมซีไรต์คือ (1) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ (2) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (3) สตรีในฐานะแม่ที่ดี (4) สตรีในฐานะเหยื่อทางสังคม ส่วนบทบาทของสตรีลาวที่ปรากฏจากคำคมลาวในวรรณกรรมซีไรต์คือ (1) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (2) สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี (3) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ (4) สตรีอยู่ในฐานะบุตรที่ดี โดยบทบาทที่ตรงกันของสตรีไทย-ลาวได้แก่ สตรีในฐานะภรรยาที่ดี และสตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ

แสดงให้เห็นว่าบทบาทของสตรีที่ปรากฏในสำนวนและคำคมไทย-ลาวในวรรณกรรมซีไรต์คือ

- สตรีในฐานะแม่ที่ดี ผู้มีหน้าที่ดูแลลูก เช่น แก้วตาดวงใจ (สายเลือดเดียวกัน) อยากจะรอกแตก (ประยุกต์ในเรื่องเพื่อปกป้องลูกจากแม่ของคู่กรณี: ลับแลแกงคอย)

- สตรีในฐานะภรรยาที่ดี ในความดูแลของสามี เช่น ได้เมียดีทำให้ชีวิตงดงาม (ลับแลแกงคอย) ต่อความยาวสาวความยืด (ประยุกต์ในเรื่องเพื่อพูดจาด้วยความเป็นห่วงสามีที่ผิดหวังจากการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน: ลับแลแกงคอย) ความซื่อสัตย์และเคารพซึ่งกันและกันเป็นความสุขที่พิเศษอย่างยิ่ง (แหวนคำ)

- สตรีในฐานะผู้ได้รับการดูแล คือ

1) สตรีในฐานะลูกที่ดี ในความดูแลของพ่อแม่ เช่น ลูกจะยอมให้ชีวิตของลูกที่พ่อสร้างขึ้นมาด้วยเลือดจากหัวอกของพ่อ และซุบเลี้ยงลูกมาด้วยสองมือของพ่อไปสังเวศความชั่วของชายคนอื่นทำไม (สายน้ำที่ไหลกลับ)

2) สตรีในฐานะน้องที่ดี ในความดูแลของพี่ชาย เช่น ไซในหิน (ลับแลแกงคอย)

- สตรีในฐานะพลเมืองที่ดี ผู้มีหน้าที่พลเมืองที่ดีต่อสังคมและรัฐ เช่น แต่อ่อนแต่ออก (เราหลงลืมอะไรไปบางอย่าง ประยุกต์ใช้แสดงให้เห็นว่าผู้อำนวยการหญิงไม่หลงลืมบ้านเกิด) นี่คือการความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (ในเรื่องพูดถึงจิตอาสาของสตรีในหมู่บ้านที่ร่วมพัฒนากัน: อาณาจักรบินบน)

- สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ สะท้อนสังคมที่บุรุษเป็นใหญ่ เช่น เสือผู้หญิง (แหวนคำ) ควายไม่กินหญ้าอย่าไปข่มให้เขารัก (สายน้ำที่ไหลกลับ) ความบ้ำมันเริ่มต้นจากการไม่ได้ฝัน (ใส่เดือนตาบอดในเขาวงกต) คนรวยไม่โดนคุก คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล (ประยุกต์ใช้แสดงให้เห็นฐานะของบุรุษที่ดีกว่าสตรีที่ถูกรังแก : อาณาจักรบินบน)

- สตรีในฐานะเหยื่อของสังคม สะท้อนปัญหาสังคมในภาวะสงคราม เช่น ซอกซ้าระกำใจ (นำไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับฟังก์ชันนิตาของสังคมทำให้สตรีเข้าใจผิดว่าคนรักนอกใจจนทำให้เกิดทุกข์ : ไฟดับไม่สิ้นแสง) โลกไม่ได้ตรงไปตรงมา...สิ่งที่คุณเสียไปแล้ว ก็ไม่อาจได้กลับคืนมา (นำไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการพลัดพรากจากกันเพราะเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ของไทย : แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะจิบกาแฟ)

โดยบทบาทของสตรีที่เหมือนกันที่พบในสำนวนและคำคมไทย-ลาวคือ (1) สตรีในฐานะแม่ที่ดี (2) สตรีในฐานะภรรยาที่ดี (3) สตรีในฐานะผู้ได้รับการดูแล และ (4) สตรีในฐานะเหยื่อของบุรุษ โดยทุกสถานภาพของสตรีไทย-ลาวตามมิติทางสังคมที่กำหนด สตรีที่ได้รับการยกย่องที่สุดคือ สตรีในฐานะแม่ของลูก และสตรีที่สร้างความสุขในครอบครัวให้กับบุรุษมากที่สุดคือสตรีในฐานะภรรยาที่ดี สตรีในฐานะผู้ได้รับการดูแลอย่างลูกและน้องสาว ส่วนสตรีในทุกสถานภาพในโลกความเป็นจริงสามารถถูกบุรุษเอาเปรียบทุกกรณี ในที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ไทยและลาวพบว่าสตรีที่ถูกบุรุษเอาเปรียบทำร้ายมากที่สุดคือสตรีในฐานะของเหยื่อของบุรุษ และสตรีในฐานะเหยื่อทางสังคม เช่นคำว่า เสือผู้หญิง ควายไม่กินหญ้าอย่าไปข่มให้เขารัก คนรวยไม่โดนคุก คนทุกข์ไม่ได้เข้าโรงพยาบาล เพราะอำนาจเงินของบุรุษ เป็นต้น

นอกจากนี้วรรณกรรมซีไรต์ลาวมีสำนวนเหมือนกับภาษาไทยมากมาย เช่น สำนวนซึกแม่น้ำทั้งห้า (สายเลือดเดียวกัน : ดวงไซ หลวงพะสี, 2012, น. 21) แมงเม่าบินเข้ากองไฟ (อาณาจักรบินบน : สมสุข สุกสะหวัด, 2014, น. 31) เห็นกงจักรเป็นดอกบัว (แหวนคำ : สมใจ จันทะวง, 2017, น. 81) ร่มโพธิ์ร่มไทร (อาณาจักรบินบน : สมสุข สุกสะหวัด, 2014, น. 68) ฯลฯ ที่เป็นสำนวนมีความหมายเหมือนกับสำนวนไทยแต่ไม่เกี่ยวกับบทบาทสตรี

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์สตรีไทย-ลาว ในวรรณกรรมซีไรต์ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

ความหมายของคำว่า “สตรี” จึงไม่ควรเกิดจากองค์ความรู้เดี่ยวแต่ควรมีอย่างหลากหลาย (Gamble, 2001, p. 298) ดังที่ กฤตยา อาชวนิจกุล (2554, น. 43) ได้กล่าวอีกแง่มุมหนึ่งว่า เพศภาวะเป็นเรื่องของบทบาทที่สังคมกำหนดให้กับสถานะทางเพศโดยมองจากเพศสรีระที่นำไปสู่การกำหนดบทบาทของเพศมากกว่า หญิง ชาย ด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีเพิ่มมากขึ้นทำให้บทบาททางเพศแตกต่างกัน

กลวิธีการนำเสนอบทบาทของสตรีผ่านสำนวนและคำคมมีสัมพันธ์ภาพสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างต่อเนื่องยาวนานจนถึงปัจจุบัน สามารถสังเกตและพบเห็นคำหรือข้อความที่นิยมใช้ได้ในวรรณกรรมซีไรต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของไต้ฉิงจิน จาง (2556) ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในชุมชนเจอะเลิ่น นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนามตรงที่สตรีจีนมีบทบาททางสังคมในความเป็นลูก ภรรยา และแม่ ซึ่งมีส่วนร่วมทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับสตรีไทยและลาว (หลัก 3 ดี พลเมืองที่ดี แม่ที่ดี ภรรยาที่ดี)

มีการสอดแทรกบทบาทศาสนาพุทธในเรื่องของการทำบุญไว้กับตัวละครสตรีที่มีความเป็นชาวพุทธทั้ง 9 เรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนานันท์ บำรุงสานต์ (2555) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบความงามของสตรีในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานโดยแบ่งความงามเป็นด้านรูปธรรมความงามที่เกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา และนามธรรม ความงามที่เกี่ยวกับคุณความดี โดยตัวละครสตรีในวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว มีความงามทั้งรูปร่างหน้าตาและจิตใจ เช่นเดียวกับงานในวรรณกรรมอีสาน และวรรณกรรมพุทธศาสนา เพียงแต่มีการตีความด้านเสรีนิยมทางเพศของสตรีที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบันเพิ่มเข้ามาต่างจากวรรณคดีพุทธศาสนาและวรรณกรรมอีสาน

7. ข้อเสนอแนะ

11. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากการศึกษาบทบาทสตรีผ่านสำนวนและคำคมในงานเขียนวรรณกรรมรางวัลซีไรต์ของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาภาพลักษณ์ด้านมิติทางสังคมที่เกี่ยวกับเพศภาวะของสตรี ดังนั้น จึงควรจะมีการศึกษาต่อไปว่า ในการศึกษา

ภาพลักษณ์แต่ละด้านนั้น มีกลวิธีการนำเสนอบทบาทสตรีในฐานะหลัก 3 ดีของไทยและลาวว่ามีความสอดคล้องกับสำนวนและคำอย่างไรบ้าง เพื่อให้เข้าใจบทบาทของสตรีที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 การศึกษากลวิธีการวิเคราะห์บทบาทสตรีจากสำนวนและคำคมซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากวรรณกรรมซีไรต์ไทย-ลาว ดังนั้น เพื่อให้เกิดความครอบคลุมต่อเรื่องที่ควรแก่การศึกษา ผู้สนใจความศึกษาวรรณกรรมซีไรต์เรื่องต่างที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจะทำให้เข้าใจบทบาทของสตรีที่ปรากฏได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีในงานวรรณกรรมซีไรต์ระดับอาเซียนแบบเชิงลึก โดยการมุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบตัวบทหรือถ้อยคำผ่านทฤษฎีทางภาษาศาสตร์และภาษาไทยอย่างเจาะจง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีสาระสำคัญสามารถแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในการใช้ภาษาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนเองอันแสดงถึงภาพลักษณ์ของสตรีตามพื้นถิ่นแผ่นดินเกิดนั้นได้เชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). *เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนไปในสังคมไทย*. นครปฐม: ประชากรและสังคม
กิตติยา วิทยาประพัฒน์. (2555). *สถานภาพและบทบาทสตรีในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยาย
ไทยแนวชีวิตครอบครัว ปี พ.ศ. 2538-2546*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2519). *วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกตุวดี บัวตุม. (2554). *วิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2545-
2552*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.
- คำแสง สีนทอง. (2552). *ไฟดับไม่สิ้นแสง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- จเด็จ กاجرเดช. (2554). *แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- เจริญพร หาญพยัคฆ์. (2554). *ภาพลักษณ์และความพึงพอใจในการใช้บริการร้านค้า บริษัท ทูรคอร์ต
ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. (นิเทศศาสตรมหา-
บัณฑิต) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพมหานคร.
- ดวงไข หลวงพะสี. (2555). *สายเลือดเดียวกัน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ไต้ฉ้วน จาง. (2556). *อัตลักษณ์ความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในชุมชนเจอะเลิน
นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ธนานันท์ บารุงสานต์. (2555). *ศึกษาเปรียบเทียบความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท
กับความงามของสตรีในวรรณกรรมอิสลาม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. ปทุมธานี : นาค.
- ธารทิพย์ ไกรธฤทธิ. (2546). *บทบาทหญิงชายกับการพัฒนา: กรณีศึกษาในเขตเชียงใหม่
หลวงพระบางตั้งแต่ ค.ศ. 1975 ถึงปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พยุง รสใจ. (2554). *บทบาทผู้นำสตรีในการเมืองการปกครอง : กรณีศึกษาตำบลมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี*. สุพรรณบุรี: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอด่านช้าง.
- พอนสะหวັນ พันทะวีจิต. (2015). *สายน้ำที่ไหลกลับ*. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- ไพบวัน มาลาวง. (2015). *บทวิจารณ์วรรณคดี*. นครหลวงเวียงจันทน์: นักประพันธ์.
- วัชระ สัจจะสารสิน. (2551). *เราหลงลืมอะไรบางอย่าง*. กรุงเทพฯ: นาค.
- วีรพร นิตีประภา. (2558). *ไล่เดือนตาบอดในเขาวงกต*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สมใจ จันทะวง. (2017). *แหวนคำ*. นครหลวงเวียงจันทน์: นักประพันธ์ลาว.
- สมทะเฝีย สิวงลัก. (2019). *ศิลปะภาษาในนวนิยาย “ไฟดับบั้งแสง” ของ คำแสง สีนทอง*. *วารสารวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุพานุง*. 5(1). 154-164.
- สมสุข สุกสะหวัด. (2014). *อาณาจักรบินบน*. เวียงจันทน์: นักประพันธ์ลาว.
- สุวันนา ต้นเจริญ. (2551). *การสร้างตัวละครกับการนำเสนอโน้ตทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของปิยะพรศักดิ์เกษม*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- อรทัย เพ็ญยุระ. (2561). *วรรณกรรมกับเพศภาวะ*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทิศ เหมะมูล. (2552). *ลับแลแก่งคอย*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Gamble, S. (2001). *The routledge companion to feminism and post feminism*. London: Routledge.
- Rimmon-Kenan. (1983). *1991: Kertomuksenpoetiikka*. Narrative Fiction: Contemporary Poetics.